

Mirva Niskanen

PEILI

Kuvataiteen koulutusohjelma

2020

PEILI

Niskanen, Mirva
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Kuvataiteen koulutusohjelma
Toukokuu 2020
Sivumäärä:33
Liitteitä:4

Asiasanat: värit, kirjoittaminen, maalaustaide, abstrakti taide, vanhemmuus, ihmissuhteet

Tämän kirjallisen opinnäytetyön tarkoitus on avata ja selkeyttää taiteellisen prosessin kulkua ennen kaikkea taiteilijalle itselleen. Opinnäytetyö koostuu kahdesta osasta.

Ensimmäisessä osassa kerrotaan väreistä; niiden ilmenemisestä, kokemisesta ja muutaman opinnäytteen taiteellisen osuuden kannalta keskeisen värin symboliikasta. Väriä tutkittiin ja tarkasteltiin siltä pohjalta, mikä tuntui taiteilijan oman työskentelyn kannalta oleelliselta. Väriteorioihin ei paneuduttu tarkasti.

Toinen ja merkittävämpi opinnäytteen osuus on prosessipäiväkirja. Siihen kirjoitettiin taiteilijan ajatuksia ja vuoropuhelua itsensä kanssa opinnäytetyön prosessin ja maalauksen syntymisen ajalta. Prosessipäiväkirjassa pohdittiin abstraktin ja minimalistisen teoksen sisällön avaamista kirjoittaen. Teksti ajoittuu vuoden 2019 lopusta huhtikuun 2020 loppuun.

MIRROR

Niskanen, Mirva
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Fine Arts
May 2020
Number of pages: 33
Appendices: 4

Keywords: colors, writing, painting, abstract art, parenting, relationships

The purpose of this written thesis is to open and clarify the course of the artistic process, above all for the artist herself. The thesis consists of two parts.

The first part describes colors; how they manifest, how they are experienced and the symbolism of a few key colors central to the artistic part of the thesis. Color was studied and examined based on what seemed essential to the artist's own work. Color theories were not studied in detail.

The second and more significant part of the thesis is the process diary. The artist's thoughts and dialogue with herself from the time of the thesis process and the birth of painting were written in it. The process diary considered opening the content of an abstract and minimalist work by writing. The text dates from the end of 2019 to the end of April 2020.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	VÄRI	6
2.1	Mitä väri on?.....	6
2.2	Värien kokeminen.....	7
2.3	Värien vaikutukset	8
2.4	Väri minimalistisessä maalaustaiteessa – ja minun opinnäytetyössäni	9
2.5	Punainen, sininen, musta, harmaa ja valkoinen – symboliset merkitykset..	10
3	12
4	UUSI PROSESSI	13
4.1	Lopputyö.....	14
4.2	Suunnitelmia ja ajatuksia	16
4.3	Aloitus.....	18
4.4	Puolessa välissä.....	19
4.5	Uusi aloitus	20
4.6	Ytimessä.....	23
4.7	Pysähdys	25
4.8	Essee	26
4.9	Näyttely ja avajaiset - peruttu	27
5	PEILI	28
5.1	Synopsis	29
5.2	Ripustus, kuvaaminen ja arvointi.....	30
6	YHTEENVETO	32
	LÄHTEET.....	33
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Värit ovat aina inspiroineet minua ja siksi haluan aloittaa opinnäytteeni kertomalla hieman niistä. Ennen Kankaanpään taidekoulua värit olivat taiteessa minulle juuri se ”juttu”. Ainakin kuvittelin niin. Työni kumpusivat jostain muualta, mutta värien käyttö oli hyvin runsasta. Olen vähentänyt värien käyttöä – miltei poistanut ne tämän hetkisestä työskentelystäni ja teoksistani. Työskentely on muuttunut haaleaksi ”värittelyksi”.

Ensisijaisesti opinnäytteeni on kuitenkin prosessipäiväkirja. Siinä avaan opinnäytteen taiteellisen ja fyysisen teoksen luomisprosessia sivuten hieman aiempaa taiteellista prosessiani. Nämä kaksi – kuten kaikki muutkin työrupeamani, kulkevat rinnakkain ja lomittain keskenään.

Päiväkirjan ensimmäiset kappaleet on kirjoitettu loppusyksystä 2019 ja viimeiset kappaleet huhtikuun lopussa keväällä 2020. Päiväkirjassa käyn itseni kanssa keskustelua taiteellisesta työskentelystäni lopputyöni parissa. Se on pohdintaa teoksen ja minun valmistumisen matkalla. Päiväkirjassa pohdin myös kirjoittamisen ja tekstin osuutta työskentelyssäni. Mietin sitä, kuinka tarpeellista teoksen sisällön avaaminen on teoksen katsojalle ja kokijalle.

Koen, että työskentelyssäni on mukana taideterapeuttisia elementtejä, ja olen valinnut opinnäytetyöni aiheeksi tutkia ihmissuhteita peileinä taiteen keinoin.

2 VÄRI

Sininen, punainen ja musta. Niillä väreillä on minun opinnäytetyöni tehty.

2.1 Mitä väri on?

Yleisesti värien kerrotaan olevan valoa, värähtelyjä, valon heijastuksia tai ominaisuuksia. Tämä ajatus periytyy jo keskiajalta. Väri on aallon eri pituuksia. Lyhyimmät aallonpituudet, jotka ihmissilmä havaitsee ovat violetteja ja siitä asteittain eteenpäin hieman pidemmät sinisiä ja niin edelleen. (Vasama 2020)

Toiset ajattelevat värejä jollakin tavalla aineellisina ja itse kuulun ainakin hieman myös tähän ryhmään, huolimatta siitä, että värien on tosiaan opetettu olevan erilaisista pinnoista heijastuvaa valoa. Käytän aineellisia värejä lähes päivittäin työskennellessäni ja tästä syystä helposti assosioin ne joksikin olemassa oleviksi, vaikka tiedän, ettei näin ole. Värien aineellinen olemus tulee esiin esimerkiksi siinä, että saatamme tarkoittaa sanoilla ”väri” ja ”maali” samaa asiaa. Näitä käytetään lähteeni mukaan myös synonyymeina, mikä kuulostaa kuitenkin omaan korvaani hieman erikoiselta, en itse koe asiaa aivan niin, vaikka ”synonyymi” sanana tarkoittaakin vain toista lähelle liippavaa termiä. Väri ja maali eivät mielestäni ole sanoina tarpeeksi lähellä toisiaan, ollakseen synonyymeja. (Huttunen 2005, 17)

On päiviä, jolloin tunnen vahvasti värin. ”Tänään tuntuu vihreältä” – eräs luokkatoverini käytti tätä lausetta kerran ruokalassa istuessamme ja samaistuinkin lauseeseen heti. Olen kuullut sanottavan, että taiteilijan aloittaessa uusi prosessi, tai vaikka uusi maalaus pidemmän tauon jälkeen, on juuri vihreä se väri millä voi olla hyvä ja luonteva aloittaa. Vihreä symboloikin minulle uusia alkuja ja elämää. Vihreiden päivien lisäksi olen kokenut keltaisia ja hyvin paljon vaaleanpunaisia päiviä, varsinkin työhuoneella.

Värikäsitykset on jaettu kahteen pääluokkaan: **fysikalistiseen** ja materialistiseen paradigmaan, jossa värien eri esiintymismuodot ovat objektiivinen tosiasia sekä

inhimilliseen, havaintokeskeiseen paradigmaan, jonka mukaan värit eivät ole näkyviä objekteja vaan aivojen tuottamia näköaistimuksia. (Huttunen 2005, 17)

Jo 2400 vuotta sitten kreikkalainen Demokritos, varhainen filosofi, joka esitti maailman koostuvan jakamattomista atomeista, pohti värejä ja maalaamista. Pähkäilyssään hän tuli lopulta kiinnostavaan tulokseen; ”väri on ihmisen sielussa”. Demokritosta pidetään materialistisen maailmankuvan perustajana ja siksi hänen pohdintojensa tulos onkin minusta mielenkiintoinen. (Huttunen 2005, 21)

”Väri käyttäytyy kuin ihminen, kahdella tavalla: ensinnäkin toteuttaessaan itseään ja toiseksi toteuttaessaan suhdettaan muihin.” Näin kirjoitti Josef Albers kirjassaan *Värien vuorovaikutus* (1991). Albers todisti ja teki päätelmiä värin suhteellisuudesta. Hän kertoikin ympäristön vaikutuksesta syntyvien värihavaintojen olevan väri-illuusioita. *”Miksi väri näyttää erilaiselta, kuin se oikeasti (fysikaalisesti) on? Miksi väri harhauttaa?”* (Albers 1991, 36)

2.2 Värien kokeminen

Jokainen ihminen näkee ja kokee värit eri tavalla. Jos ihmisjoukolle puhutaan esimerkiksi jonkun tietyn sinapin keltaisesta, ajattelevat he kaikki todennäköisesti hieman erilaista keltaista, ja kun heille näytetään kyseinen kaikille täysin samanlaisena näyttävä keltainen, ei voida olla varmoja kokevatko he sen kuitenkin samanlaisena. En voi tietää onko minun tuntemani taivaansininen jonkun toisen silmissä edes lähellä sitä? Miten joku muu kokee sen ja miksi meillä on hyvin erilaisia värimieltymyksiä? Tämä voisi johtua osittain vaikka siitä, että olemme luoneet väreihin tunnesiteitä ja joku väri voi muistuttaa meitä, vaikka jostain lapsuuden traumaattisesta tapahtumasta emmekä edes tiedosta sitä. Emme välttämättä kykene sanoittamaan sitä, mutta koemme värin tietyllä tapaa. Ja olemme aina kokeneet. Toki värit saavat koko ajan eläessämme uusia yhteyksiä, joihin assosoida ne. Tiedostaen tai tiedostamatta.

Arkikielessä on vain kolmisenkymmentä värin nimeä, mutta värejä, sävyjä ja vivahteita on olemassa vaikka kuinka paljon ja niiden kaikkien näkeminen ja

kokeminen muuttuu sitä mukaa mitä muita värejä ympärillä on. Tämän olen todennut monesti työskennellessäni ja kuljettelemalla omia teoksiani paikasta toiseen. Ne näyttävät ja tuntuvat usein uudessa paikassa aivan erilaisilta, ja tämä korostuu juuri teoksissani siksi, että olen tarkkaan miettinyt ja katsellut paljon niiden värejä. Olen keskittänyt huomioni suurelta osin juuri teoksen väreihin. Joskus teoksen valmistumiselle onkin oleellista se, että se viedään jo tekovaiheessa uuteen paikkaan tarkasteltavaksi ja tunnusteltavaksi. Maalatesa koko maalauksen luonne voi muuttua, kun sinne lisätään, vaikka vain aavistus uutta sävyä.

2.3 Värien vaikutukset

Väreihin ja niiden psyykkisiin ja fyysisiin vaikutuksiin ihmisissä liittyy paljon väittämiä. Punaisen sanotaan olevan kiihottava ja verenpainetta nostava ja sinisen rauhoittava. Värien kerrotaan voivan edistää tai hidastaa keskittymistä, mutta tutkimuksia värien psyykkisistä ja fyysisistä vaikutuksista on kuitenkin vähän, lukuun ottamatta tutkimuksia, jotka ovat keskittyneet tutkimaan värimieltymyksiä. Tutkimuksien perusteella ihmisen yleisin lempiväri on sininen. Eurooppalaisista ja amerikkalaisista yli 40% pitää sinistä lempivärinään. Värimielty mysten tutkimuksista on suurta hyötyä markkinoinnissa, siksi niitä onkin tutkittu enemmän kuin väripsykologiaa. Mielty myksiä on myös huomattavasti helpompi tutkia. Värien fyysisiä vaikutuksia koskevien tutkimusten tulokset ovat olleet ristiriitaisia. Niiden tuloksista selviää, että vaikutuksia on joko hyvin vähän tai ei ollenkaan. Värillä on psyykkisiä vaikutuksia, mutta ne eivät välttämättä ole sellaisia kuin useimmiten väitetään. (Arnkil 2007, 244, Ylikarjua 2014, 39)

”Kun väreillä väitetään olevan suora fyysikaalinen vaikutus ihmisen elintoimintoihin ja käyttäytymiseen, unohdetaan niiden mielikuviin ulottuva voima” (Arnkil 2007, 244)

Värit vaikuttavat voimakkaasti emootioihin, mutta voidaanko niitä hyväksi käyttäen tarkoituksella saada aikaan tunteita kuten esimerkiksi suru, ilo, kiihtyneisyys ja rauhoittuminen? On tutkittu, että esimerkiksi sävyn valööreillä olisi suoraan vaikutusta

tunteisiin, mutta itse värin vaikutus ihmisen tuntemuksiin olisi heikko. (Arnkil 2007, 250)

2.4 Väri minimalistisessä maalaustaiteessa – ja minun opinnäytetyössäni

Värien valinnan merkitys korostuu minimalistisessä maalaustaiteessa, kun lopputuloksesta halutaan mahdollisimman vähäeleinen tai haluttuun päämäärään halutaan päästä mahdollisimman vähin keinoin. Värejä voi olla hyvin vähän ja ne on harkittu tarkkaan. On osattava jättää kaikki ylimääräinen pois. Joku ehkä miettii värin juuri oikeaksi niin, että sen symbolinenkin merkitys olisi juuri haluttu, mutta itse koen tämän hyvin hankalaksi, ottaen huomioon, että kaikilla väreillä ja värin eri sävyillä on hyvin erilaisia symbolisia merkityksiä eri puolilla maailmaa ja eri aikakausina. Enemmän pohdin värin merkitystä juuri minulle. Tai olen pohtimatta.

Valitsen värit minimalistisiksiin kutsuttuihin teoksiini osittain intuitiivisesti. Silloin, kun haluan samaan teokseen useamman värin, sekoittuu intuitiiviseen värivalintaan paljonkin värioppia, vaikka päätös voikin tuntua intuitiiviselta sillä hetkellä, kun sitä työstän. Intuitiivisimmiltakin tuntuvat värivalinnat varmasti tulevat osittain opiskellusta väriopista ja osittain omista värimieltyksistä.

Jokaisen taiteilijan jokaisessa maalaus- ja missä vaan muunkin median taiteellisessa prosessissa on varmasti mukana aina intuitiivista työskentelyä, edes jonkin verran, värivalinnoissa – ja muutenkin. Taidehistorioitsija Gertrud Sandqvist on kuvaillut intuitiivista työskentelyä näin: *”Se on sellaista kokemusta, jota ei voi lähestyä välittömästi kielen avulla, mutta joka kuitenkin vaikuttaa tietoisuuteemme. Täten intuitiivinen valinta on yhtä tietoinen kuin harkittu valinta, se vain käyttää tietoisuuden aspekteja, joita kieli ei tavoita. Se ei voi sanoa, mutta se voi näyttää.”* (Pitkänen-Walter 2006, 18)

Opinnäytetyöni väripaletti on hyvin rajattu ihan siitäkin syystä, että tarpeeksi laadukkaita ja arkistointikelpoisia kuulakärkikyniä ei ole saatavilla kuin kolmessa eri värissä; musta, sininen ja punainen. Lopputyöprosessini vallitsevaksi työvälineeksi

ovat valikoituneet juuri kuulakärkikynät. Koen myös helpottavaksi tämän väripaletin suppeuden, sillä niillä kolmella värillä sitten pelaan – ja niistäkin on moneksi.

Olen kokeillut useita eri kombinaatioita näiden kolmen värin välillä. Ratkaisu värien käyttöön teoksessani on kuitenkin hyvin yksinkertainen. Kaikkia värejä tulee kankaalle suunnilleen yhtä paljon. Värien intensiteetti pysyy kutakuinkin samanlaisena koko työn ajan. Onneksi kuitenkin mahtava käsin tekemisen tekniikka mahdollistaa – tai oikeastaan pakottaa pienten intensiteettierojen syntyminen kankaalle pidempijaksoisessa työstämisessä. Juuri se tekee herkästä ja minimalistisesta teoksesta minusta kiinnostavan. Pienet vivahteet. Pienet sattumanvaraiset väri vaihtelut, jotka syntyvät käden ja mielen yhteistyössä. Värien päällekkäisyydet luovat kankaalle uusia värejä ja sävyjä.

2.5 Punainen, sininen, musta, harmaa ja valkoinen – symboliset merkitykset

Kiinnostuin tutkimaan juuri näiden kolmen kuulakärkikynäni värin symbolisia merkityksiä. Kynien väreihin lisäsin vielä valkoisen ja harmaan. Värit olen kuitenkin valinnut työhön ilman niiden kirjoitettujen symbolisten merkitysten miettimistä tarkoituksellisesti. Teoksessani värit näyttävät toisenlaisena, kuin kynässä. Kankaalle tuottamani väri on esimerkiksi lähempänä harmaata kuin mustaa ja kankaan valkoinen on pohjana myös punaiselle ja siniselle vaalentamassa sävyjä.

Punaisen kerrotaan olevan rakkauden, intohimon, tulen veren ja voiman väri. Kristillisessä taiteessa punaista on pidetty kristuksen ja marttyyrien värinä. Egyptissä punainen taas on liittynyt kuolemaan ja esimerkiksi Roomassa punainen on kuvastanut valtaa. (Ylikarjua 2014, 111-116)

Sininen on taivaankaikkeuden väri. Sininen edustaa rauhaa, luottamusta, turvallisuutta, sympatiaa ja järjestystä. Muinaisessa Kiinassa sininen edusti kuolemattomuutta. Juutalaiset pitävät sinistä pyhyden värinä. Sininen yhdistetään usein myös Neitsyt Mariaan, se on tunnosti ollut hänen värinsä. Taidemaalareille

sininen pigmentti on aikoinaan ollut väreistä kaikkein kalleinta ja siksi sitä on pidetty usein kuninkaallisten värinä. (Ylikarjua 2014, 39-43)

Musta liittyy negatiivisiin asioihin, pelkoon, synkkyyteen, yöhön ja tuhoon. Euroopassa musta väri on kuoleman symboli ja juhlissa pukeudutaan usein mustaan, joten musta on myös kunnioituksen väri. Heraldikassa se merkitsee surua ja katumusta. Musta symboloi myös auktoriteettia. Kaaoksen värinä mustaa on pidetty Intiassa. (Ylikarjua 2014, 83- 88)

Harmaa symboloi yleisesti esimerkiksi kunnioitusta, hiljaisuutta, vanhuutta, yksitoikkoisuutta, surua, epätoivoa, nöyryyttä, katumusta, pessimismää, tylsyyttä ja ikävyyttä. ”Harmaa arki”-sanonta lieneekin tuttu kaikille. Sitä käytetään myös kulttuurin ankeuden ja pysähtyneisyyden symbolina. Lohduttomuus on sitä suurempi, mitä tummempi harmaan sävy. (Ylikarjua 2014, 71-78)

Valkoinen symboloi länsimaissa viattomuutta, puhtautta ja iloa. Aasiassa taas valkoinen on surun väri. Egyptiläiset, heprealaiset ja kreikkalaiset ovat taas pitäneet valkoista puhtauden, kuolemattomuuden ja pyhyiden symbolina. Itselleni valkoinen on automaattisesti puhtauden ja neitseellisyyden symboli. Taiteen tekemisen kautta se on myös alkanut merkitä minulle tyhjyyttä, uutta alkua ja puhdasta maalaus pohjaa. (Ylikarjua 2014, 11-22)

3 |||||

Jotta onnistuisin tässä opinnäytetyössä niin, että olen itse tyytyväinen ja voin seistä sen takana - ja edessä, palaan hieman ajassa taaksepäin ja avaan ja arvioin edellistä prosessiani:

”|||||” prosessi lähti liikkeelle omien ajatusten ja kokemusten tarkastelusta kirjoittaen. Kirjoittaminen muuttui lopulta hieman fanaattiseksi viivan piirtämiseksi – pääasiassa kuulakärkikynällä. Viivan tutkiminen ja värikerrokset muokkautuivat maalauksiksi.

Suuri osa prosessin teoksista on luonteeltaan hyvin minimalistisia. Ne ovat kuitenkin ekspressiivisine ajatuksineen minulle muutakin kuin minimalistisia, vaikka lopputulos onkin vähäeleinen. Työskentely teosten parissa oli meditatiivista ja systemaattista tajunnanvirtaa.

Kankaalle pyrin luomaan tietynlaisen rauhan, jota mieleenikin kaipasin. Loin sen mistä haaveilin. En sitä mitä koin ja tunsin, mutta sen pohjalta. Teossarja käsittelee mielitekoja, tarpeita ja riippumattomuuden tunteen tavoittelua.

Onnistuin mielestäni kuvien estetiikassa ja ne näyttivät yhdessä esille pantuina yhtenäiseltä ja juuri sellaiselta kokonaisuudelta kuin toivoinkin. Onnistuin välittämään teoksissa sen rauhan, jota hain. Mietin kuitenkin, että olisinko voinut saada näyttelyn katsojille avattua teemaa ja kokemaani vielä paremmin, jos olisin keksinyt keinon avata teemaa kuvien lisäksi myös sanallisesti, tekstin muodossa. Näin prosessin esillepano olisi ollut ehkä rehellisempi. Se olisi voinut viedä katsojien ajatuksia myös väärään suuntaan ja pelkäsin alleviivaavani kokemuksiani teoksissa liikaa. Toisaalta rehellisyys ja avoimuus myös voisi lisätä töiden kiinnostavuutta.

Edellisen prosessini kulminoitui yksityisnäyttelyyn galleriaan, neljään eri huoneeseen. Olin mielestäni erityisen onnistunut siinä, kun lisäsin viimeiseen huoneeseen timelapsen minusta työskentelemässä erään teoksen parissa. Video avasi prosessia mielestäni siihen kokonaisuuteen tarpeeksi. Pohdin näyttelyyn tekstin pätkiä, jotka

avaisivat ajatuksiani lisää, mutta nämä jäivät lopulta toteuttamatta. Olen kokonaisuuteen tässä vaiheessa taiteilijuuttani erittäin tyytyväinen, vaikka tekstin lisääminen kuvien tueksi kiinnostikin kovasti. Oli tärkeää myös osata jättää jotain prosessin aikana syntyneitä ideoita käyttämättä. Ehkä se idean tarkoitus olikin toteutua vasta seuraavassa prosessissa. Tai vasta sitä seuraavassa. Tai ei koskaan.

Tämän uuden prosessin (Ihmissuhteet peileinä) aikana, aionkin pohtia vielä paremmin keinoja teeman avaamiseen. Onko sen avaaminen tarpeellista? Uutta aihetta on myös helpompi avata muille ja se on kaikessa kokemisen henkilökohtaisuudessaan myös yleinen ja täysin arkipäiväinen asia. Olenkin nyt jälleen yhdistämässä kirjoittamista tähän prosessiin. Johtuuko tämä siitä, että kirjoittaminen tulee joka tapauksessa osaksi prosessia kirjallisen lopputyön muodossa? Mahdollisesti, mutta kirjoittaminen on aina ollut jollain tavalla osa työskentelyäni. Haluan sen työssäni pitää mukana, huolimatta siitä, onko se oleellista tai välttämätöntä lopullisen teoksen ja kokonaisuuden kannalta. Uskon, että olen oikeilla jäljillä kirjoittaessani, vaikka kirjoitukset eivät tulisikaan koskaan teoksen osiksi fyysisesti. Maalaukset saavat lisää syvyyttä kirjoitusten kautta joka tapauksessa. Kirjoitukset ovat myös itsenäisiä asioita.

4 UUSI PROSESSI

Tuntuu kuin tämä uusi prosessi alkaisi liian nopeasti edellisen päätyttyä. Todellisuudessa kuitenkin edellinen prosessini ei ehkä koskaan täysin pääty, ja tämä uusi on alkanut jo aikoja sitten. Prosessit elävät rinnakkain ja ovat osa kasvuani taiteilijaksi. Yhdistän oman henkisen kasvuni voimakkaasti myös taiteeni kehittymiseen. Kaikki edelliset työrupeamat vaikuttavat tuleviin. En kuitenkaan haluaisi toistaa itseäni. Maalausprosessieni yksi osa on aina ollut kävelyllä käyminen. Käveleminen on paras tapa ajatella. Silloin liikun, mutta liikkuminen on kevyttä, eikä vaadi keskittymistäni, joten ajatus virtaa jouhevasti. Myös työn pelkkä fiilistely musiikin soidessa on osa työskentelyäni. Musiikin avulla pääsen haluttuun, tai ennalta arvaamattomaan tunnelmaan.

4.1 Lopputyö

Lopputyön teoksen sisällöksi olen valinnut tutkia ihmissuhteita peileinä. Ensisijaisesti teemaa äitiys. Teosteni aiheet nousevat aina minusta ja koen tärkeäksi käsitellä aihetta, jonka tunnen ja koen vahvasti. Aihe on minulle itsestään selvä jatkumo edelliselle prosessilleni. Miksi kaikki taiteeni merkitykset kumpuavat niin syvästi kokemista ja *tuntemistani* asioista? Kun yksi elämänvaihe on kuvallisesti paketoitu, on aika siirtyä seuraavaan. Vaiheet ovat myös helpommin työstettävissä, kun ne eivät ole uunituoreita. Äiti minä olen ollut vasta kolme vuotta, mutta tytär jo kohta kolmekymmentä vuotta, joten tarttumapintaa uuteen aiheeseen löytyy. Eikä synnytyskään ollut ihan viime viikolla.

Aion tarkastella omaa kokemusta äitiydestäni kuvallisesti tutkimalla suhdetta omaan äitiini. Maalausosuus työskentelyssäni on suurelta osin intuitiivista tajunnan virtaa, mutta työstöosuus välillä hyvinkin systemaattista. Kuvallisen työn tueksi kirjoitan tekstejä aiheesta – kokemuksia äitiydestä; pelosta, vastuusta ja rakkaudesta. Ajatuksia suhteesta omaan äitiini ja muistoja lapsuudesta. Kirjoittaminen tuo tai ainakin toivon sen tuovan maalauksiin syvyyttä, huolimatta siitä, tuleeko teksti koskaan teoksen osaksi fyysisesti.

Pohdin peilien merkitystä. En tarkoita tällä konkreettisia peilejä, vaan peileinä toimivia ihmissuhteita. Miten ja minkälaisena koen itseni kyseisessä ihmissuhteessa? Miltä näyttää kokemus itsestä jonkun toisen kautta? Minkälaisia kerroksia minuuteen tulee ja miltä ne näyttävät? Miten tunnistaa, löytää ja kohdata oma identiteetti minuutta muokkaavien ihmissuhteiden keskellä? Esimerkiksi näihin kysymyksiin haluan selvittää vastauksia maalauksen muodossa teoksillani ja samalla työstän aihetta myös itselleni.

Mielen mutkien “kuvittaminen” on osoittautunut mielenkiintoiseksi ja minulle luonnolliseksi tavaksi tehdä taidetta. Äitiyden kokemus on valtava ja merkittävä voimavara ja sen syöjä.

Työskentelyssäni on mukana kuvataideterapeuttisia elementtejä. Varsinaisessa kuvataideterapiassa en ole käynyt. Työstän aihetta jatkuvasti tämänhetkisessä

elämässäni, maalausprosessin ajan jaksolla. Aihe ikään kuin ”latautuu” ja purkautuu sitten kokemuksesta ja mielikuvasta kankaalle fyysiseksi kuvaksi. Tutkin hieman kuvataideterapiasta kertovaa kirjaa ”Suhteessa kuvaan”.

Kuvan ”työstäminen” ja ”kuvallinen prosessointi” ovat termejä, joita kuvataideterapeutit käyttävät. He haluavat korostaa kuvan edistymistä ja mielen aktiivista panosta prosessissa. Kuvaa synnyttämään tarvitaan aina työtä. Työ tapahtuu ja näkyy kuvan kehittymisen lisäksi myös kokemuksen muokkautumisessa prosessin aikana. Maailma ja materiaali kohtaa kuvassa mielen sisäisen maailman. Kuvaan voidaan vangita ja sen työstämisen avulla voimme nostaa esiin ongelmia, psyykkisiä voimavaroja ja niiden puutteita. Taiteellisessa luovassa prosessissa voi pystyä tutkimaan itsestä esiin nousevia ongelmia ja lukkoja. Tämän saavuttamiseksi on kuitenkin päästettävä irti tietämisen suojasta. On uskallettava harhailla tietämättömään. (Girard & Laine 2009 68,69,73)

Englantilainen taidepedagogi, taidemaalari ja muusikko Anton Ehrenzweig (27.10.1908-5.12.1966) on sitä mieltä, että moderni taide ei ole tulkittavissa ja tavoitettavissa pelkästään tiedon ja tietoisien ymmärryksen avulla. Se haastaa katsojaa tulkitsemaan omien aistimusten varassa, ei pelkästään loogisen ajattelun keinoin. (Girard & Laine 2009, 68)

Ihmisen kyvystä havainnoida kokonaisuutta Ehrenzweig käyttää teoksessaan *The hidden order of art* (1967) termiä ”tiedostamaton silmäily” (unconscious scanning). Se on tiedostamaton ja kokonaisvaltainen katsomisen tapa. Katse on hajautunut silmäilyksi. (Girard & Laine 2009, 74)

4.2 Suunnitelmia ja ajatuksia

Työn toteuttamiseen ei ole aikaa kovin paljon. Tiedän jo jonkun aikaa itsenäisesti työhuoneella työskennelleenä, että minulle on tärkeää tehdä harjoitusmaalauksia, eli tekemällä tutkia sitä, mitä tuleman pitää. Luonnostelu on minulle vierasta ja maalaukset toimivat seuraajiensa luonnoksina. Suuri osa luonnostelusta tapahtuu ajatustyönä.

Prosessi on paljon muutakin kuin valmis teos gallerian seinällä. Olen kuullut maalaustaiteesta sanottavan, että: ”vain lopputuloksella on väliä.” Itse olen eri mieltä. Teoksen syntyminen on ilman muuta myös henkinen prosessi. Prosessi on se mikä merkitsee minulle eniten, teos on vaan sen tuote. Onnistunut teos on kuitenkin se, jonka taiteen katsoja ja kokija näkee. Koen tärkeäksi kertoa jotain myös prosessista heille, jotka taidettani näkevät. Kysymys onkin tässä kohtaa siinä, että miten ja minkä verran?

Prosessin pieleen menneet teokset ja työn osat ovat juuri niitä, joilla on minulle ja työskentelylleni se suurin merkitys. Turhimmista maalauksista voi joskus oppia eniten ja taiteilijan on maalattava myös kaikki pieleen menneet työt, jotta voi kehittyä ja onnistua. Virheistä oppii, joku viisas on joskus sanonut. Työskentelyni on sen verran intuitiivista, että juuri tekeminen johdattelee minut oikeaan suuntaan, kohti lopputulemaa. Uskon, että tämä kirjoitusprosessi sen tueksi on hyvä ratkaisu, kun aiheeni ja varsinkin prosessi on mahdollista myös sanallistaa.

Olen miettinyt teokseni kokoa ja muotoa paljon. Haluan kuvata peilejä kaikessa abstraktisuudessaan, ja ajattelen, että sillä on hyvin paljon merkitystä minkälaiselle pohjalle teen ja mihin muotoon. Olen monesti kuullut myös sanottavan, että suurin merkitys sillä, miksi teen teoksen, tai taidetta ylipäätään. Sillä tosiaan onkin hyvin suuri merkitys, mutta tahdotun lopputuloksen (maalauksen) aikaan saamiseksi, on mielestäni myös hyvin paljon väliä sillä, miten, mihin, millä ja missä teos tehdään. Työn aikaan saamiseksi tarvitaan kuitenkin aihe tai jokin impulssi. Tarvitaan jotain mistä lähteä liikkeelle. Joskus aloittamiseen riittää vain tunne, ja teos kertoo valmistuessaan – tai vasta myöhemmin merkityksensä.

Olen huomannut, että paikalla, jossa maalaus syntyy, on myös merkitys. Minuun ja sitä myötä maalaukseeni "imeytyy" energioita ja tunnelmia tilasta ja ajasta, jossa se luodaan. Niin minun mielentilastani, kuin fyysisestäkkin tilasta. Sama toistuu, kun teos viedään näytille. Se voi esittäytyä sille uudessa tilassa uudenlaisena kokemuksena. Vielä edelliseen ||||| - prosessiini palaten: Minulle oli koko prosessin ajan tiedossa se tila, johon kokonaisuus oli tulossa esille. Tila oli n. 30 metrin päästä paikasta, jossa teokset syntyivät, työhuoneeltani. Odotan mielenkiinnolla miltä teokset vaikuttavat ja mitä ne minulle kertovat, kun viimeistään kesällä vien osan niistä täysin erilaiseen ja uuteen paikkaan näytille, ja aikaakin on kulunut useita kuukausia.

Olen pyöritellyt mielessäni opinnäytetyöni teoksen osien määräksi kaksi, kolme tai neljä. Nyt tuntuu, että kaksi olisi oikea määrä, mutta tämä suunnitelma vielä hakee muotoaan. Ajattelen kuvaavani kahta peiliä elämässäni, äitiäni ja tyttärentäni. Teokset eivät tule olemaan muotokuvia heistä, ei edes abstrakteja sellaisia, vaan ne kuvaavat minun kokemustani suhteista heihin. Minua heidän kauttaan. Ehkä tästä syystä juuri abstrakti ilmaisu kiehtoo minua. En osaisi kuvata tuollaista asiaa esittävin keinoin. Voin maalata ihmisen oppimillani tekniikoilla, mutta jos haluan kuvata edellä mainitun asian, täytyy minun kehitellä oma tapani tehdä se. Yritän visualisoida kokemuksen, tehden siitä itselleni konkreettisempaa. Tutustun työskennellessäni itseeni.

Kaksi on mielestäni myös ihan sopiva määrä maalauksille, ottaen huomioon ajan, jota minulla on käytettävissä. Teosparin nimi voisi olla Äiti ja tytär, Elämäni peilit tai sitten Peilit. Edelliset teokseni jätin nimeämättä. Ne olivat osa suurempaa teossarjaa, jossa käsittelin niin henkilökohtaista aihetta, että tuntui paremmalta antaa asiaan vain suuntaviivoja. Haluan kuitenkin jättää tähänkin teokseen tulkinnan ja kokemuksen varaa katsojalle. En usko sen muodostuvan ongelmaksi, ottaen huomioon kuvankieleni. Tämän kirjoitettuani äiti ja tytär ei kuulosta enää lainkaan hyvältä nimivaihtoehdolta. Itseasiassa mielessäni suljin sen ja kaikki edellä mainitut vaihtoehdot toistaiseksi kokonaan pois.

4.3 Aloitus

En muistanutkaan, kuinka stressaavaa ja ahdistavaa tämä uuden prosessin aloittaminen voi olla. On turvallisempaa olla keskellä prosessia, jolloin tiedän tarkemmin mitä olen tekemässä. Eilen, varsinaisen työskentelyprosessin ensimmäisenä päivänä sohin vähän joka paikkaan, mutta sain kuitenkin tehtyä sen, mitä alun perin suunnittelinkin. Ostin materiaalit, jotka menevät kokeiluun. Kovalevyä ja rimoja. Nyt pitäisi miettiä koot, joita niistä saahan. Peilit ovat usein pystyssä ja suorakaiteen muotoisia. Ainakin kokovartalopeilit, joista näkee itsensä. Juuri sitä haen tällä. Itseensä näkeminen. Suorakaide pystyssä on siis muotona oikein sopiva tähän. Se, miten kokonaisena itsensä siitä näkee, riippuu siitä, miltä etäisyydeltä teosta katotaan. Jos haluan saada kuvaan myös peilin tuntua, on minun mietittävä, miten se tehdään.

Pohjat valmistuivat ja onnistuivatkin varsin hyvin. Eristin kovalevyä useilla kerroksilla liimaa ja kiinnitin levyyn rimat. Aluksi kyseenalaistin päätökseni käyttää tätä tekniikkaa. Miksi en vain pingottanut kangasta kiilapuille niin kuin "tavallisesti". Jostain syystä kuitenkin kovalle alustalle tekeminen, nimenomaan kankaalle, joka voi olla osittain täysin päällystämätön, tuntui minulle tärkeältä ja ehdottomalta vaihtoehdolta. En halua työstä kiiltävää, vaikka peilit sellaisia ovatkin. Konkreettisen peilin tuntu tulokoon työhöni sen suunnasta, siitä miten sitä katsotaan. Alustan on oltava fyysisesti kova, mutta lopputuloksen tulee vaikuttaa pehmeältä.

Työvälineeksi on jälleen valikoitunut kuulakärkikynä. Jokin sen tunteessa vaan sopii minulle ja se sopii myös tähän teemaan, sillä kuulakärkikynä on myös käsin kirjoittamiseen paras väline. Koen työskennellessäni rivi riviltä kuulakärkikynällä kankaalle ikään kuin kirjoittavani teemaa itselleni päiväkirjaan ja jättävän siitä muille esille abstraktin ja vapaammin tulkittavan. Juuri nyt olen kuitenkin varma siitä, että haluan avata teemaa jollakin tapaa myös katsojille avautuvaksi. Se miten sen teen on vielä auki. Tekisi mieli kirjoittaa essee, joka tulee osaksi tätä opinnäytetyötäni. Miten saan sen esille myös galleriavieraille? Lyhyt essee ja luettavaksi seinälle galleriassa? Viitsivätkö ihmiset oikeasti lukea tekstin, joka olisi edes sen kahden A4:n kokoinen galleriassa? Kaikki varmasti eivät, mutta joku voisi jaksakin. Tiivistelmä tekstistä seinälle? Ajatuksia ja lauseita tekstistä seinälle tai jopa osaksi maalauksia? Olen

ilmoittautunut koulussa maaliskuussa alkavalle kirjoituskurssille, jolla tarkoituksena olisi kirjoittaa essee.

4.4 Puolessa välissä

Nyt kun tapaaminen kaikkien opinnäytetyöohjaajien kanssa on ohi, minulle on selkeämpää, mitä fyysisesti aion tehdä seuraavaksi. Haluan, että kuvat tulevat kaikessa minimalistisessa abstraktiudessaan olemaan esittäviä. Ne esittävät kokemustani ihmissuhteesta. Minun ei tarvitse luoda vaikutelmaa peilistä. Haluan silti pitää teosten muodon suorakaiteena ja pystysuunnassa.

Olen pohtinut pitäisikö minun rajata teemaa vain niin, että millaisena koen itseni äitinä? Eli käyttää vain suhdetta omaan tyttäreeni. Se on minulle helpompaa.

Nyt olen varma, että maalauksia tulee enemmän kuin kaksi. Aihe tuntuu liian suurelta ängettäväksi vain kahteen maalaukseen, joten tuntuu oikealta tehdä niitä suurempi sarja ja katsoa sitten lopuksi, kuinka monta maalausta gallerian seinälle päätyy.

Hieman huolettaa, miten minimalistinen tyylini soveltuu tähän yhteisnäyttelyyn. Täytyy suunnitella teokset sopiviksi 26 hengen yhteisnäyttelyyn. Jäävätkö ne huomaamatta suuressa galleriassa, jossa on paljon valtavia ja mahdollisesti värikkäitä, näyttäviä ja räiskyviä teoksia videoine ja performansseineen? Ja sitten lisäksi minun muutama herkkä ja huomaamaton teos. Minusta tuntuu kuitenkin vahvasti siltä, että teokseni tulevat olemaan aina vain minimalistisempia. Tavallaan koen, että työskentelytapani on niin ekspressiivinen, että minimalismiksi teosteni luokittelu tuntuu hieman vieraalta, vaikka lopputulos onkin hyvin vähäeleinen.

Haluan poistaa hieman edellisten teosten jäykkyyttä työskentelystäni ja luulen, tietäväni miten tämän toteutan säilyttäen silti mukana kerroksellisuutta ja rytmiä edellisistä teoksistani.

Ensimmäinen teos, jonka uskon tulevan lopputyönäyttelyyn esille on valmis. Olen kokenut erään tunteen ja paineen vahvasti ja uskon, että teoksesta välittyy onnistuneesti juuri se. Pelko ja vastuu. Vastuu toisen ihmisen kasvualustasta ja esimerkiksi itsetunnon kehittymisestä. Minuus rakentuu kuitenkin osittain toisen ihmisen kautta. Muistot ja kokemukset omasta kasvualustasta. Ne ei aina ole pelkästään kauniita ja hyviä, mutta tärkeitä yhtä lailla. Teos on keveä, mutta jotain raakaakin maalauksessa on. Olen siihen tyytyväinen ja sen ympärille aion luoda muutkin teokset.

Sarjan toinen teoskin on hyvällä mallilla ja valmistuu omaa tahtiaan pikkuhiljaa, mutta koko ajan. Se tulee olemaan herkkä ja hellä kerros itsestäni. Tuntui hyvältä saada alta pois kankaalle raaempi kerros. Teoksessa on viivoja muutamassa eri kerroksessa. Harmaita ja punaisia. Keskeneneräinen, mutta systemaattisesti valmistuva teos on raidallinen. Voin teosteni kautta ajatella ihmistä raitoina ja kerroksina. Tai raidallisina kerroksina. Valmistuneen teoksen merkitys avautui minulle täysin vasta kun sain sen valmiiksi, katsoin sitä ja tulkitsin. Ymmärsin sen, mitä minusta pyrki ulos. Mielikuva, joka kauttani muokkautui uudeksi olemassa olevaksi asiaksi kankaalle, pois vain mieleni koloista. (Liite 1 & 2)

4.5 Uusi aloitus

Aloitin tänään alusta. Luulin olleeni jo pitkällä prosessissa, ja niin olinkin. Fyysinen teos vaan ei vielä ollut. Ei tarpeeksi hyvä. Suuri osa prosessiani on ollut pohjien kehittäminen ja valmistaminen kovalevyille. Koulullemme tuli uusia toimistotarvikkeita suuriin laatikoihin pakattuna ja huomasin koulun aulassa lojuvan juuri minua miellyttävän kokoisia kovalevyjä, jotka olivat olleet pakkausmateriaaleina. Pyysin luvan ja sain ottaa kovalevyt. Ne olivat melkein samankokoisia, kuin aiemmat levyni, jotka olin itse sirkkelillä hieman huonolla menestyksellä saanut. Levyjen sivujen pituuksiin tuli muutaman millimetrin heittoja ja se turhautti minua syvästi, vaikka lopulta sainkin levyjä tarpeellisen määrän juuri oikeassa koossa.

Haluan kuitenkin luottaa sattumiin ja voimakkaisiin “tämä tuntuu oikealta”- tunteisiin, joita työskennellessäni usein koen vahvasti. Sellainen tunne valtasi minut, kun näin kovalevyt koululla. Päätin siis ottaa levyt osaksi lopputyötäni, viimeistä teosta koulun puitteissa - tavalla tai toisella.

Uusia pohjia valmistaessani huomasin, että kokoero häiritsee minua. En halunnut, että sarjan teokset ovat melkein samankokoisia kaikki. Joko täysin - tai ei ollenkaan. Teen usein asiat juuri näin; täysillä tai en ollenkaan.

Päätin siis käyttää vain näitä uusia hieman pienempiä pohjia. Valmistin niitä kolme ja aion tehdä suuren triptyykin. Yhden teoksen. Välttelin suuren työn tekemistä siitä syystä, että en halunnut ajatella, että kun tämä on kerta *lopputyö*, sen täytyy olla massiivinen. No, niin kuitenkin tapahtui, mutta intuitiivisesti. Aiemmin tehdyt teokset, jotka mielsin jo valmiiksi osiksi lopputyösarjaa, pidän työn rinnalla, osana prosessia, mutta osiksi lopullista esillepanoa tähän näyttelyyn ne eivät ole tulossa.

Nyt olen kuitenkin pidemmällä prosessissa kuin koskaan aiemmin, vaikka itse työ alkoikin alusta. Minulla on selkeä kuva päässäni, siitä mitä teen. Teos on kokonaisuudessaan suuri ja korkea. Kuin valtava peili. Se koostuu kolmesta horisontaalisesti asetellusta pohjasta. Yhdessä niistä muodostuu yksi vertikaali maalaus. Maalaus, jonka väritän kuulakärkikynällä, maalaus se kuitenkin on. Olen aloittanut värittämisen ja nyt minun täytyy vain tehdä se loppuun. Ja keskittyä kirjoittamiseen. Ottaa samalla selvää onko teos varmasti sitä mitä sen ajattelin olevan? Lähtökohtana siihen pidin tytärtäni ja äitiäni peileinä minulle. Odotan innolla mitä muuta teoksen myötä minulle avautuu ja mitä muut, vaikka luokkatoverini ja lopputyöohjaajat teoksessa näkevät. Näkeekö kukaan yhtään mitään minulle näin henkilökohtaisessa työssä? Vaikkei se avautuisikaan muille, jotain varmasti olen työn galleriaan näyttille saatuani saavuttanut.

Aiemmin ajattelin, että pelkään toistavani itseäni. Sitähän minä juuri teen, kun väritän kuulakärkikynällä kangasta kankaan perään. Nyt ajattelen kuitenkin niin, että ihan mielelläni toistankin itseäni niin kauan kuin se tuntuu mielekkäältä, oikealta ja tärkeältä. Ja sitä paitsi – värittäminen on ihanaa! Muutos työskentelyssä ei tapahdu hetkessä ja ”itsensä toistaminen” tietyn aikaa voi olla tarpeellista, jotta voi siirtyä

eteenpäin ja tehdä jotain uutta. Annoin itselleni prosessin alkuvaiheessa mahdollisuuden olla jumiutumatta välineeseen. Välinettä voi vaihtaa ja se on ihan ok. Silti kuulakärkikynä löysi tiensä takaisin käteeni – ja jälleen, sekin on ok! Tiedän kyllä koska olen saanut jostain materiaalista ja tavasta totaalisesti tarpeekseni. Näin kävi, kun luovuin räikeistä värimaalauksista, oksennuksista, joiksi niitä nykyisin kutsun. Niiden joukossa oli kuitenkin muutama omasta mielestäni onnistunut teos. Ehkä juuri ne työt enteilivät jollain tapaa tätä estetiikkaa, jota nyt toteutan.

Esteettisyys on käsitteenä mielenkiintoinen, sillä onhan se muutakin, kuin vain miltä jokin asia näyttää. Sehän on filosofian osa-alue. Kriitikko ja kuraattori Jennifer Fisher määrittelee ”esteettisyyttä” artikkelissaan ”Relation Sense: Towards a Haptic Aesthetics”. Hänen mukaansa ”esteettinen” on performatiivista tunnun muoto-oppia (a performative practice and a morphology of feeling).

Fisher sanoo, ettei esteettisyyttä tule rajata ainoastaan tyyliin ja muotoon liittyväksi epäpoliittiseksi asiaksi. Esteettisyys on Fisherin mukaan ajattelevan ruumiin tuottama yhteyden luomisen keino. Sosiaaliset liittymät ja kulttuuriset muodot välittyvät sen kautta aistimuksellisesti. Esteettisyys on voima, joka yhdistyy kokemiseen, tekemiseen, tuntemiseen, elämäntapaan ja havaitsemiseen. (Fisher 1997 4-11, Pitkänen-Walter 2006, 51)

Kankaanpäässä opiskelun aikana on ollut hienoa tutustua luokkatovereihini ihmisinä – mutta myös taiteilijoina. Heidän luoma esteettinen ilme on avannut täysin uuden tavan tutustua juuri heihin. Se, että henkilön tuntee paitsi taiteen kautta, myös ihmisenä, tyyppinä, opiskelijana, ystävänä – luo heidän taiteensa kokemiseen aivan uuden ulottuvuuden. On ollut hauskaa huomata kuinka neljän vuoden aikana tovereiden taide on kehittynyt ja muuttunut, mutta tietty osa teosten estetiikkaa on säilynyt täysin samana ja on siten tunnistettavaa.

4.6 Ytimessä

En tiedä enää mitä ajattelen kirjoittamisen ja tekstin yhdistämisestä tähän työhön. Haluan kirjoittaa – ja niin teenkin saman aiheen ympärillä, mutta tarvitseeko oikeasti teoksen katsojan saada hirveästi taustatietoa? Riittääkö työn nimeäminen sittenkin?

Eikö aiheen käsittely kirjoittaen tuo maalaukselle ja varsinkin prosessilleni syvyyttä joka tapauksessa, vaikka teksti ei tulisikaan teoksen osaksi fyysisesti? Minusta teos saa avautua jokaiselle katsojalle juuri itsenään. Se määrittyy kaikkien silmissä ja mielessä juuri siksi, minä he sen haluavat tulkita. Onko oleellista tietää mitä se on juuri minulle, vaikka työ onkin hyvin henkilökohtainen? Eikö teos voisi itsessään puhutella katsojaa, minun puolestani? Itse puhun teokselleni, (tai ehkä itselleni teoksen luojana) kun kirjoitan aiheesta.

Olen harkinnut työn nimen olevan ”Peili”. Onko pelkkä nimi kuitenkin tarpeeksi? Uskoisin lopputyöohjaajani sanovan tähän, että se ei todellakaan ole tarpeeksi. Hän tarvitsee taustatietoja katsojana. Mutta onko se minun mielestäni työni osalta tarpeellista? Tämä on prosessi, johon kirjoittaminen liittyy vahvasti, ja galleriaan tulee esille vain prosessin yksi tuotos. Teos, johon kiteytän kuvallisesti aiheen, oman mielikuvani maalauksena. Sanat ja kuva yhdistyvät mieleni prosessissa kuitenkin hyvin vahvasti. Asia vaatii vielä keskustelua ja pohdintaa. Teen työn valmiiksi ja kirjoitan koko ajan, joka tapauksessa ja toivon, että ratkaisu tähän selviää vielä prosessin aikana.

Tarja Pitkänen-Walter kirjoittaa väitöskirjassaan olleessa Pirkko Siltalan haastattelussa jotakuinkin näin:

Työskentelyprosessiin kuuluu sattumia ja tyhjiä hetkiä, joiden seurauksina kuvallinen idea ja ilmaisu kehittyy. Aineksia työn tausta-ajatukseen ja sisältöön keräytyy teoksen tekemisen ajanjaksolla kaiken aikaa. Valmis työ voi näyttäytyä päinvastaiselta, kuin taiteilijan alkuperäinen ajatus teoksen pohjalla. (Pitkänen-Walter 2006, 27)

Allekirjoitan Pitkänen-Walterin sanat tässä asiassa. Olen joutunut huomaamaan, monesti, että maalaus haluaakin kertoa jotain minulle, enkä minä jotain maalauksen

katsojalle. Vaikka nyt lähtökohtanani on aihe, joka on niin selkeä, että se säilyy todennäköisesti ennallaan, on silti erittäin mielenkiintoista olla prosessin ytimessä ja odottaa mitä tuleman pitää. Mainitsinkin aiemmin, siitä kuinka stressaavaa ja ahdistavaa on prosessin aloittamisen vaihe. Nyt olen jo itse asiassa ja nautin täysillä tekemisestäni. Samalla odotan innolla työn valmistumista, mutta en jaksa enää kiirehtiä, kuten usein aiempien teosteni kanssa. Haluan pystyä myös nauttimaan tästä työskentelyssä ”syvällä” olemisessa niin kauan kuin tätä vielä kestää.

Eräs luokkakaverini mainitsi tänään, että lopputyönäyttelymme avajaisiin on aikaa kaksi kuukautta. Se kuulostaa kovin lyhyeltä, mutta tämänhetkisen suunnitelmani kanssa olen hyvin aikataulussa. Kevätkin on aluillaan, ainakin tänään paistaa aurinko, joten yritän muistaa nauttia näistä viimeisistä kuukausista opiskelijana, kunnes kesällä – tai viimeistään syksyllä oletettavasti putoan tyhjyyteen kellumaan joksikin aikaa.

Samassa haastattelussa, josta mainitsin edellä, Pirkko Siltala kommentoi näin:

”Kuva on sanaa avoimempaa piilotajunnan, tiedostamattoman ja myös aistimuksellisuuden ilmaisu. Taide on suuressa määrin piilotajunnan puhetta. Piilotajunta on nähtävissä myös tekstissä, mutta eri tavalla kuin kuvassa.”

Pirkko Siltalan mukaan kuva on ensisijaisempi kuin sana. Sana ei vastaa kuvaa, eikä kuva vastaa sanaa. Ne eivät ole vastakkaisia, eivätkä toisiaan poissulkevia, vaan rinnakkaisia ja vastavuoroisia asioita.

”Kuva ja sana kasvavat samasta juuresta. Runous ja kuva ovat todella lähellä toisiaan.”

-Pirkko Siltala (Pitkänen-Walter 2006, 30-31)

Pitkänen-Walterin mukaan maalausprosessiin kuuluu jatkuvasti käyttää kehollista liikettä ja rytmiä, olla tarkka ja myös hellittää tarkkaavaisuudesta. Näin ollen maalaus voi olla havainnoimista laajempi kuva todellisesta kokemuksesta. (Pitkänen-Walter 2006, 22)

Maalatessa luodaan kuvaa mielikuvasta erilaisen olemisen kautta. Maalauksissa todellisuuden kuva mielestämme puretaan tai avataan ja kuva luodaan uudelleen – objektiksi. Maalausprosessiin kuuluu aistimusten työstämistä ja niiden voimakkuuksien kautta ilmenevää todellisuuden kohtaamista. *“Maalauksen luonne kiteytyy paradoksiin: kuvan maalaaminen tarkoittaa kuvan rikkomista.”* - Vanhan mielikuvan purkamista ja uuden mielikuvan luomista. (Pitkänen-Walter 2006, 23)

4.7 Pysähdys

Työskentelyni keskeytyi, kun maailmaamme saapui, ilmeisesti jostain lepakosta, tuo juuri tällä hetkellä kaikille niin tuttu ja kaikkien elämään vaikuttava Covid-19 eli Koronavirus. Koko maailma pysähtyi. No ei aivan, mutta hidastui ainakin. Suomessa vallitsee poikkeustila. Uusimaa on suljettu, enkä pääse kotiin tapaamaan perhettäni. En tiedä olisinko muutenkaan ollut sinne juuri nyt menossa, mutta olisi ollut kiva omata se vaihtoehto. Ongelmani ovat pieniä siihen verrattuna, että ihmisiä kuolee maailmalla ja tuntuukin itsekkäältä paasata tästä, mutta täältä pesee silti:

Näinpä siis pysähtyi myös lopputyöni edistymisen. Tällä hetkellä olen karanteenissa. En pääse työhuoneelle jatkamaan teostani. Ikävöin manereita, joita työskentelyyni liittyy vahvasti. Liikettä ja tanssia, jota toteutan työskennellessäni. Ikävöin tunnetta, joka valtaa minut päästyäni työhuoneelle, laitettuani kuulokkeet päähän ja musiikin soimaan. Suljen silloin pois muun maailman ja se on ihanaa. Olen teoksen väritymisosuudessa hieman alle puolessa välissä. Näyttelyn pystyttämiseen on aikaa kuukausi.

Työstäminen on raskasta ja jaksan tehdä sitä vain hyvin vähän kerrallaan. Raskasta siitä tekee henkisesti sen hetkittäinen tylsyys ja samaan asiaan liittyvien ajatusten läpi käyminen pääni sisällä. Työ on suuri ja sen tekeminen kyllästyttää. Nyt turhauttaa, kun en edes pääse sitä tekemään. Olen tehnyt sitä liian hitaasti, luottanut siihen, että minulla on aikaa. Lopputyöohjaajani oli jo kymmeniä väritettyjä rivejä sitten sitä mieltä, että työ voisi olla valmis. Itse olin eri mieltä, ja olen edelleen. Radikaalisti kesken jättäminen toisi kyllä dramaattisuutta teokseeni, mutta en pysty, enkä halua

jättää sitä kesken, ainakaan niin paljon, en alle puolen välin. On mahdollista, että työ jääkin jonkin verran kesken, koska en välttämättä ennätä saada sitä valmiiksi. Ohjaajani olisi halunnut työn myös ripustettavan vaakatasoon, vaikka olin ajatellut sen itse toisin päin, pystyyn.

Pystyviivat miellyttävät minua. Työstäessäni, teen pystyviivoja. Tuhansia niitä. Työstäminen muistuttaa kirjoittamista, sitä se ajatuksen tasolla minulle onkin. Vaikka lopputulos onkin maalaus. Valmiina rivinä nuo kuulakärkikynän viivat muodostavat vaakaviivoja, jotka muuttuvat pystyviivoiksi, kun käänän teoksen lopulta ympäri. Työstän maalausta siis koko ajan toisin päin, kuin ajattelen sen lopulta kuuluvan. Voi olla, että valmiin teoksen pystyviivat miellyttävät silmääni siitä syystä enemmän kuin vaakaviivat, että olen katsellut niitä koko pitkän työstön ajan vaakatasossa ja siksi nuo pystyt viivat ovatkin raikkaan ja tuoreen näköiset työn valmistuttua. Työ on niin suuri, etten saa sitä käännettyä pystyyn seinälle. Voin ihmetellä sitä vain lattialla, miettiä miltä se saattaisi näyttää seinällä.

Pohdintani siitä, kuuluuko teksti osaksi työtä, tuntuu nyt turhalta. Sekin, ymmärretäänkö työ ja tuleeko sen merkitys selväksi kenellekään muulle kuin minulle. Lopputyönäyttelymme on todennäköisesti peruttu, joten sitä ei siinä kontekstissa, johon työ oli tarkoitettu tulla näkemään. Ehkä joku näkee sen kuitenkin, ainakin se arvioidaan. Silti, niin suurelle yleisölle kuin oli tarkoitus, se ei tule esille. Toivottavasti saan sen jonnekkain esille myöhemmin. Olen päättänyt lopettaa tekstin murehtemisen ja työstää vain teoksen loppuun, heti kun se on mahdollista.

4.8 Essee

Ajattelen teoksen itsessään olevan kuin kirjoitus. Kirjoitan teostani, kirjoitan maalaustani, eli maalaan. Siihen latautuu kokemukseni, mutta välittykö siitä mitään? Olen kirjoittanut eli maalannut, eli värittänyt teokseeni nyt ajatuksia kokemuksistani äitinä lapselleni ja tyttärenä äidilleni. Olen tullut siihen tulokseen, että se ei riitä. Onhan minulla isäkin. Nyt työstän ajatuksia vanhemmuudesta ja itsestäni vanhempana, en vain äitinä. Olen heijastus myös omasta isästäni. Ymmärsin isäni roolin tärkeyden teokseeni kirjoituskurssilla, johon osallistuin. Kirjoitin esseen, johon

oli mahdollisuus käyttää lähtökohtana jotakin lapsuusmuistoa. Isä nousi esseeni päähenkilöksi, joten hän päätyi myös osaksi lopputyöprosessiani. Kurssin aikana syntyneistä esseistä tehtiin kokoelma ”Taiteilijakohtaloita”, joka julkaistaan lähiaikoina. (Liite 3)

4.9 Näyttely ja avajaiset - peruttu

Päästyäni kahden viikon karanteenin jälkeen takaisin työhuoneelle, tuntui teoksen parissa työskentely muutaman päivän ajan siltä, miltä en halua luomisen tuntuvan. Se tuntui työltä. Sitähän se on, suurimman osan ajasta, mutta parhaimmillaan taiteen tekeminen on jotain aivan muuta. Unelmointia, haaveilua ja kaihoisaa muisteloja teoksen äärellä ja teos työstää kuin itse itseään. Tänään, pitkästä ajasta saavutin mielentilan, jossa työskentely oli tuollaista ihanaa, kuin leikkiä. Olin melkein yhtä työni kanssa. Teos on pian fyysisesti valmis. Muutaman päivän rutistus niin voin kutsua sitä sellaiseksi. Se on myös niin hieno, että voisin itkeä. En melkein halua saada sitä valmiiksi. En halua päästää siitä irti ja pudota taas jonnekin tyhjään. Vielä täytyy miettiä tuleeko sen rinnalle kirjoitusta vai ei. Nyt se näyttää itsessään jo niin hienolta ja riittävältä, että teksti voisi vaan pilata sen.

Lopputyönäyttelymme peruttiin koronaviruksen takia. Ripustamme työt arvioitavaksi koulumme galleriaan kolmen viikon päästä. Koululla ei ole seinää, jollaiseen olen teokseni suunnitellut. Tarvitsisin korkean, valkoisen seinän, johon saisin työni pystyyn. Vaihtoehtoni ovat; ripustaa työ harmaalle ja rosoiselle seinälle pystyasentoon, tai valkoiselle seinälle vaakatasoon, eli väärin päin.

Näyttelystämme ”MOOD.” tehdään myös digitaalinen taltiointi, verkkonäyttely, jonka avulla voisin esitellä teostani videokuvattuna, miten päin vain. Olisi mahdollista myös liittää digitaaliseen kuvaukseen työstäni tekstiä erilaisilla tavoilla, liittää kuvantamiseen ääntä ja presentoida työ juuri niin kuin haluan ihmisten sitä katsovan. Aikaa on kuitenkin vain vajaat kaksi viikkoa. Olen onneton laitteiden kanssa ja haluaisin onnistua, joten en aio tehdä sitä niin lyhyessä ajassa. Teoksesta otetaan kuva verkkogalleriaan, jossa työstäni valitettavasti ”peilin” tuntu poistuu, kun katsoja ei voi seisoa työn edessä, vaan katsoo sitä todennäköisesti istuen ruudulta. Siitä syystä

aionkin keskittyä kuvauksessa teoksen materiaalin kuvantamiseen, sekä siihen miltä se näyttää eri kulmista. Tekstin yhdistäminen tuntuu nyt vaikealta. Ehkä teen sen vielä editointivaiheessa, mutta juuri nyt sitä ei ole tulossa. Ajatus abstraktista kirjoituksesta teoksen tausta-ajatuksena on mielestäni muutenkin kiehtova. Kiinnostaakin saako siitä kukaan muu mitään niin irti. Nimi sillä on kuitenkin oltava. Ehkäpä jokin lause?

5 PEILI

Verkkogalleriaan tarvitaan tietoja: ”Taiteilijan nimi, teoksen nimi, tekniikka, video taiteilijasta esittelemässä teostaan ja kertomassa jotakin itsestään, artist statement, teoskuvat, videomateriaalia teoksesta ja muuta vapaaehtoista materiaalia esim. tekstiä”.

Teokseni tarvitsi nimen. Minua ”vaadittiin” ilmoittamaan omani ja teokseni nimi verkkogalleriaa varten. Tietenkin olisin helposti voinut ilmoittaa, teoksen olevan nimetön, mutta se ei pitänyt paikkaansa. Videollakin täytyy kertoa ensin oma ja sitten teokseni nimi. No, teos sai nimekseen ”Peili”. Se tuli kuin itsestään, kaiken tämän kirjoittamisen ja aiheen pyörittelyn jälkeen nimi on itsestään selvä ratkaisu. Halusin pitkään jättää teoksen nimeämättä, kirjoittaa vain tekstin sen tueksi. Tämä ajatus oli silloin, kun teos oli tulossa galleriaan esille. Tekstiä ei kuitenkaan ollut vielä syntynyt, kun minua pyydettiin nimeämään teokseni. Annoin teokselleni nimen, ja kuin nimiäislahjaksi, syntyi artist statementtia kirjoittaessani myös pieni teksti, kuvaus työstä, työskentelystä ja työn sisällöstä.

Kirjoitin ensin runon, sitten kirjoitin artist statementin. Lopuksi päätin yhdistää nämä kaksi tekstiä yhdeksi runolliseksi artist statementiksi, synopsikseksi.

5.1 Synopsis

Kuvaksi kirjoitettu kertomus

väritän

ihmissuhteiden peiliefektistä.

väritän, väritän

Siitä kuka olen niissä

viivoja, värejä

ja millainen olisin ilman niiden vaikutuksia minuun.

viiva, viiva, viiva, viiva

Maalaus lapsuudesta

ja vanhemmuudesta,

äideistä ja tyttäristä.

sinusta

sinusta

ja minusta

5.2 Ripustus, kuvaaminen ja arvointi

Ylihuomenna on se päivä, kun teokseni ripustetaan koululle arvioitavaksi. Tänään sain tehtyä harjoitusripustuksen. Työhuoneeni oven vierestä löytyi juuri oikean kokoinen seinä. Koko ajan seinä on siinä ollut ja olen hyödyntänyt sitä jo pitkään, mutta nyt vasta tajusin, että teokseni mahtuu siihen, lattiaa hipoen ja ilman seinäpintaa kehystämässä sitä. Silti se mahtui siihen ja pääsin seisomaan sen eteen ensimmäistä kertaa. Välittömästi aloin peruuttaa. Olen tuijotellut työtä läheltä jo niin pitkään, että halusin nähdä sen kaukaa.

Hetken aikaa (taas) kyseenalaistin päätökseni teoksen suunnasta, mutta lopulta päädyin jälleen kerran siihen, että kyllä – pystyssä teos on parempi. Olen pohtinut tätä hyvin paljon, myös tässä tekstissä. Päätösten teko tuntuu olevan minulle hankalaa. Teen päätöksen, mutta yritän loppuun saakka pitää mahdollisuuksia auki muuttaa päätöstä.

Sain tiedon, että kuvaamiseen on mahdollista saada apua. Myös videoiden editointi on ulkoistettu. Aion ottaa avun vastaan ja luopua omista videon editointiajatuksista. En osaa, en kerkeä, eikä minulla riitä voimat enää harjoitella uutta taitoa. Tieto avusta helpotti suuresti.

Sain teoksen ripustettua koulun harmaalle seinälle. Seinän harmaus ei tuntunut haittaavaan juuri ollenkaan. Paikka oli teokselle oikein hyvä. Työn edessä peruutustilaa olisi voinut olla enemmänkin. Olisin halunnut päästä katsomaan teosta vielä kauempaa, mutta parempaa paikkaa ei koulultamme olisi sille voinut löytyä. Oli todellinen antiklimaksi ripustaa teos koululle, kaikkien niiden näyttelysuunnitelmien jälkeen. (Liite 4)

Ripustuspäivät ovat aina raskaita, sydän tykyttää ja olen aivan varma, että jokin menee pieleen. Kahvit kaatuvat teoksen päälle, tai en saa sitä mitenkään pysymään seinällä suorassa. Taas hermostutti, vaikka kyseessä ei ollutkaan varsinainen näyttely. Halusin kuitenkin ajatella tilannetta sellaisena, sillä olihan teokselle tulossa katsoja,

taidekriitikko, joka arvioi sen. Minulla oli mukana kuitenkin luottoapuri ja saatiin työ kolmannella yrityksellä seinälle onnistuneesti.

Ulkopuoliset kuvaajat hoitivat teoskuvauksen ja minusta otettiin video, jossa kerron hieman työstä. Kerroin hyvin vähän ja hermostuneesti sanottavani kameralle. Jos olisin kuvannut itse itseäni, olisin voinut ottaa useampia ottoja, jotta en olisi niin hermostunut videolla, joka tulee nettiin – pysyvästi. Olen kameran edessä kaukana mukavuusalueeltani. Myös kuvauksen tapahtuminen minulle lähtökohtaisesti hermostuttavassa tilanteessa vaikutti siihen, että oloni kameran edessä oli kaukana omasta itsestäni, siitä miltä minusta tuntuu, kun olen yksin, esimerkiksi työhuoneella, ja kuuntelen musiikkia.

Arviointi meni mielestäni ihan hyvin. Kriitikko teki vain huomioita ja tulkintoja. Hänen ensimmäinen mielikuva teoksestani taisi olla auringon haalistama vanha bussin penkki tai jokin kangas. Kirjallisesta palautteesta uskoisin saavani vielä enemmän irti, rehellisempää mielipidettä kokemuksesta, tai sen puuttumisesta. Lausuin tekstin hänelle ääneen. Hän ei halunnut tekstimateriaaleja nähtäväkseen etukäteen, työn nimikin paljastettiin vasta sen jälkeen, kun hän oli omat tulkintansa tehnyt. Hän halusi tutustua teokseen teoksena, sekoittamatta taiteilijaa siihen. Teoksen tulee puhua ensin, sitten taiteilija voi sanoa sanottavansa.

Tekstin lausuminen hermostutti yllättävän vähän. Pystyin siihen muistaakseni ääni värisemättä. Ryhmä, jossa töitämme arvoitiin oli kuitenkin täynnä turvallisen tuntuisia ihmisiä, eikä kriitikkokaan vaikuttanut yhtään pelottavalta.

6 YHTEENVETO

Alussa aiheeni olivat värit, niistä lähdin liikkeelle. Työ muokkaantui kuitenkin nopeasti prosessipäiväkirjaksi. Halusin silti pitää tämän tekstin alussa mukana hieman teoreettisemmankin osuuden. Tutkin hieman teokseni väreiksi valikoituneiden kynien värien yleisesti tunnettuja symbolisia merkityksiä: Rakkaus, valta, luottamus, sympatia, pelko, kunnioitus, katumus, tylsyys, viattomuus ja ilo.

Kirjoittaessani pohdin sitä onko teoksen katsojalle oleellista tietää työn merkitystä taiteilijalle. Olen tullut siihen tulokseen, että aihetta on hyvä käsitellä itsekseen paljon ja erilaisin keinoin. Odotella, kokeilla, haistella ja maistella. Se luo syvyyttä työlle.

On hienoa, jos katsojalle avautuu teoksen äärellä kokemus. Ei ole niin tärkeää onko kokemus omaani vastaava. Hienoa on myös, jos luomisprosessi antaa taiteen tekijälle merkittävän kokemuksen. Haluan jättää tulkinnan varaa, vapautta katsojalle. Teos ei saanut osakseen tekstiä. Kirjoitin runollisen statementin, synopsiksen, jonka katsoja päättää lukea tai olla lukematta. Jos kuvan katsomisen kokemus riittää, ei tekstiä tarvita. Jos kuva ei anna mitään, on teoksen kokijan mahdollista lukea se, ymmärtää tai olla ymmärtämättä.

Tämän työn kirjoitettuani, näen selkeämmin prosessin kaaren. Sen dokumentoiminen myös kirjoittaen, on ollut minulle suuri oppi. Vaikka prosessit kulkevat lomittain, huomaan kirjoittamisen ansiosta selkeämmin sen, missä olen kehittynyt ja missä en. Seuraavaksi haluaisin tehdä jotain kevyttä, jotain millä ei tarvitse olla merkitystä etukäteen. Haluan tehdä kivoja ja kauniita asioita rennolla otteella. Taiteen kokija tarvitsee vapautta, mutta sitä on myös taiteen tekeminen. Se vaatii hetkeksi täyden vapauden tunteen. Oppitunneilla ja koulun tiloissa suoritin taidetta. Siirryttyäni työhuoneelle työskentelemään, koin vapauden ja taiteeni koki sen myös.

Olen valmistumassa kuvataiteilijaksi ja opiskelujeni aikana saamani opin määrä on valtava, mutta valmis en ole. Niin kuin opinnäytetyömme arvioija Tuuli Penttinen-Lampisuo sanoi; Olemme linnun poikasia pesän reunalla lähdössä lentoon. Ja juuri siltä minusta nyt tuntuu.

LÄHTEET

Albers, J. 1991. Värien vuorovaikutus. 2. uud. p. Helsinki: Vapaa taidekoulu.

Arnkil, H. 2007. Värit havaintojen maailmassa. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu.

Girard, L., Ihanus, J., Laine, R. & Ropponen, M. 2008. Suhteessa kuvaan: Kuvataideterapian teoriaa ja käytäntöä. Helsinki: Artteli.

Huttunen, M. 2005. Värit pintaa syvemmältä. Helsinki: WSOY.

Pitkänen-Walter, T. 2006. Liian haurasta kuvaksi: Maalauksen aistisuudesta. Helsinki: Like; Kuvataideakatemia.

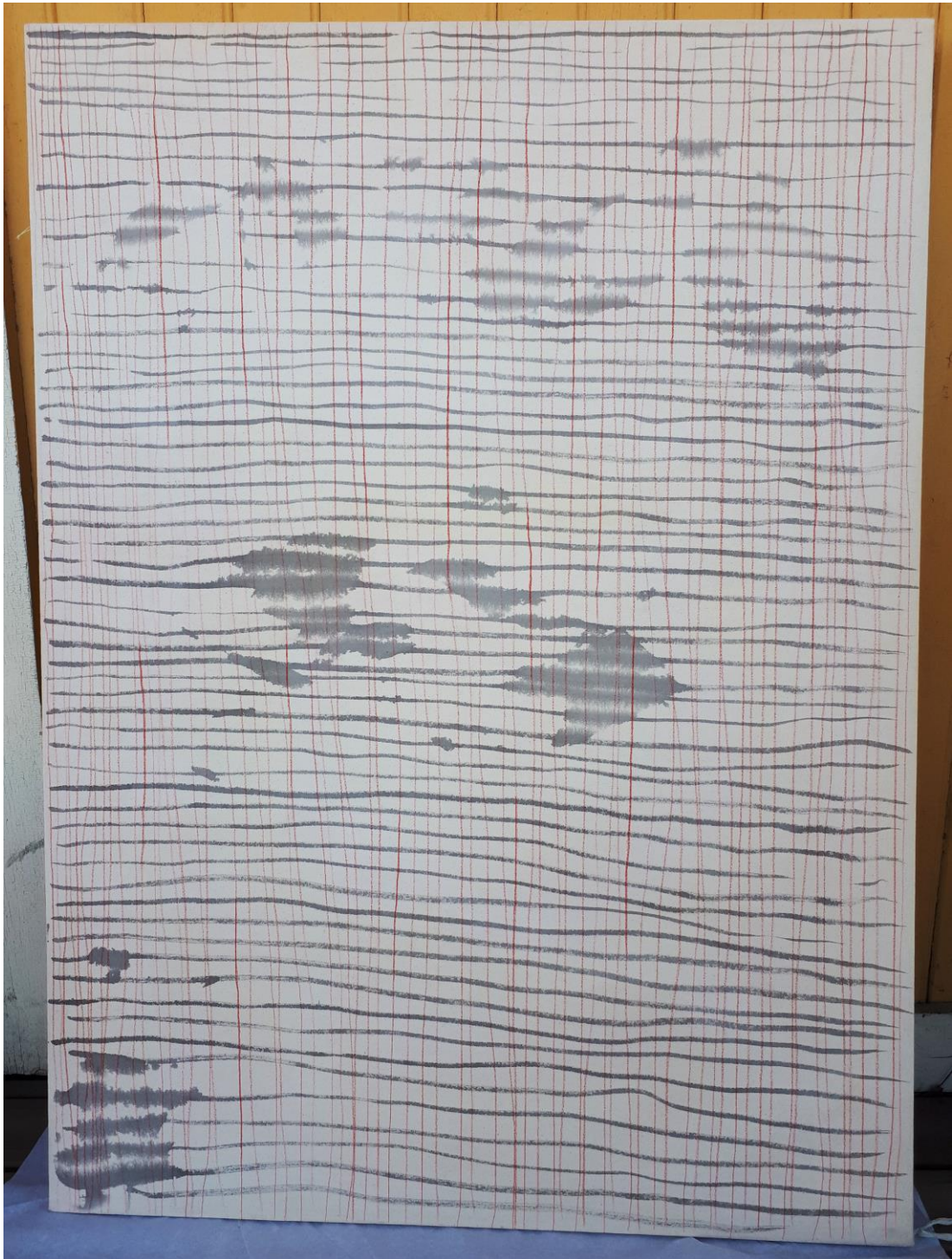
Vasama, T. 13.1.2020. Hahmotamme värejä eri tavoin, ja osa ihmisistä voi olla supernäkiäitä – Testaa ja vertaa, näetkö värit samoin kuin muut ihmiset. Helsingin Sanomat. Tiede. Viitattu 13.3.2020

<https://www.hs.fi/tiede/art-2000006366076.html>

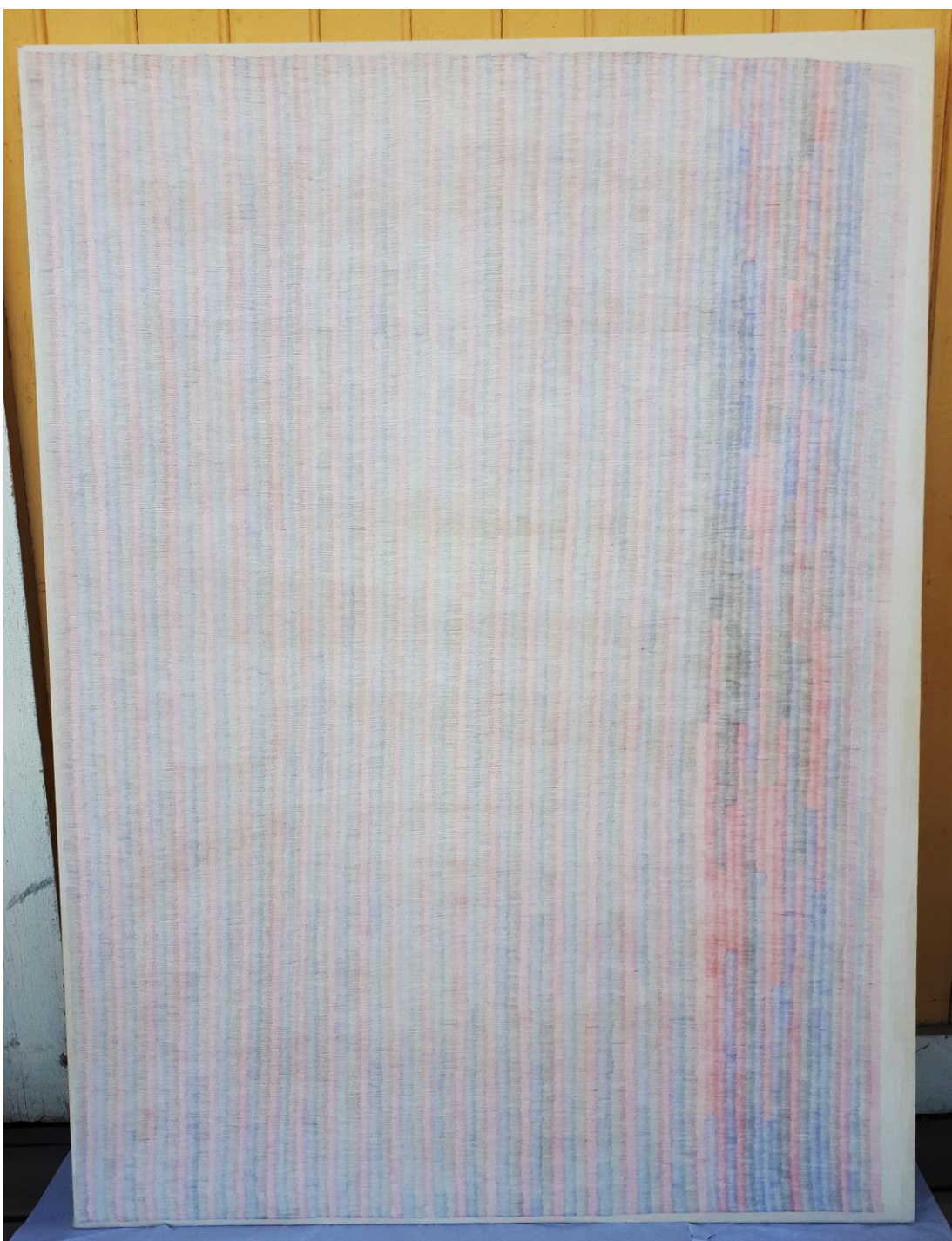
Ylikarjula, S. 2014. Värillä on väliä: Värien symboliikka ja merkityksiä. Vantaa: Katharos

LIITTEET

LIITE 1

LIITE 2

LIITE 3

Progressin ysärituulitakki

I

”Your art is not my problem” luki maalauksessa erään ystäväni kodin seinällä joitain vuosia sitten.

Maalaus ei ollut ystäväni tekemä. Eikä hänen silloisen poikaystävänsä, joka asui samassa asunnossa. Se oli jonkun Kuvataideakatemiasta joskus valmistuneen, ehkä maalarin teos. En tuolloin aivan ymmärtänyt sitä, vaikka se huvitti ja oli mielestäni puhutteleva.

Tänään havahduin siihen, kuinka taiteestani on tullut minun ongelmani. Ja siten myös läheisteneni ongelma. En halua sen olevan kenenkään ongelma. Kohtasin teknisen ”ongelman” aamulla maalauksessa, jota työstän, mutta en haluaisi sen lopulta koituvan sellaiseksi. Työ vain yrittää kertoa minulle, ettei se ole valmis. Ettei sen idea ole valmis. Olen ajatellut teoksen kertovan äidistäni. Peiliefektistä, siitä miten äitini tavat siirtyvät kauttani eteenpäin lapselleni.

II

Muistan sen hyvin. Oli kuuma kesäpäivä, heinäkuu. Oltiin maalla, isän lapsuuden kotitilalla, Tieharjulla, joksi toinen asuinrakennuksista oli nimetty.

Muistan nuo loputtomilta tuntuneet automatkat maalle. Isä ajoi, molempiin suuntiin, maalle ja sieltä kotiin. Äiti ei koskaan ajanut, edes lyhyitä matkoja. Tappelimme isoveljeni kanssa takapenkillä siitä, kumman puolelta isä ottaisi päälleen oksentaneen kissan ja sen kopan ulos putsaukseen. Sain huoltoasemalta Arja Korisevan C-kasetin. Kuuntelin sitä isän kanssa niin paljon kuin veljeni ja äiti vain suinkin pystyivät sietämään. Haaveilin, että uskaltaisin osallistua laulukilpailuun, joka järjestettiin Pielaveden kesätorilla, esiintyä ja laulaa ”Kuningaskobran”.

Muistan lapsena usein halunneeni jotain muuta. Jotain muuta kuin isän, jota hävetä. Isän, jonka sininen Progress-merkkinen ysärituulitakki oli likainen ja haisi kalalle, kaljalle ja öljylle, jota siihen oli tarttunut auton korjauksista ja monista muista hommista, joita hän pihalla ja varastossaan touhusi. Kesäisin hän oli elementissään. Lomalla oli aikaa tehdä asioita, joista hän nautti. Talvisin isä masentui.

Olin Tieharjun kammarissa piirtämässä. (Vai "tuvassa"? No, kuitenkin jokin vanhan asuinrakennuksen huonetta tarkoittava sana, jota en koskaan käyttäisi.) Piirsin talon. Se oli vaaleanpunainen ja siinä oli suuret ikkunat, joista yksi oli pyöreä. Se oli unelmieni talo. Niin minä kirjoitinkin kuvaan, koukeroisilla kirjaimilla. Olin myös itse kuvassa unelmieni vaaleanpunaisen talon pihalla, joka ei muistuttanut Tieharjua. Päällä minulla oli mekko. Vaaleanpunainen. Ja kuvassa oli muitakin. Onnellinen perhe. Olin onnellinen, sillä onnelliseksi piirsin itseni. Elin täysin kuvassani, kaikki siinä oli minulle totta.

Kesken viattoman ja lapsekkaan taiteiluni kuulin Tieharjun pihalta äidin huudon. "ÄLÄ!" äiti huusi komentavaan sävyyn ja kuulosti jopa hieman vihaiselta. Äidin huuto oli pyyntö. Pyyntö, ettei mitään pahaa tapahtuisi. Isä oli katolla rakentamassa Tieharjulle uutta kattoa, mutta nyt hän oli pudonnut.

Hän putosi suoraan pää edellä ritilään, joka on oven edessä. Se mihin astutaan, ettei hiekkaa tai muuta likaa tule sisälle. Käden isä oli laittanut päänsä eteen, mutta päästä tuli verta. Ja paljon. Oli helle, ja eteinen haisi monta päivää sen jälkeen mädälle verelle. En ole haistanut samaa hajua sen jälkeen missään, mutta pystyn kuvittelemaan sen. Eteinen haisi siltä miltä veri näyttää, kun se kuivuu. Se haisi ruskealle.

Isä vaikeroi, ja veren hajuun yhdistyi ohuesti myös jonkin alkoholin tuoksu. Ehkä kaljan. Se on aina ollut minulle tuoksu, jolta miehen kuuluu haista. Tuttu ja turvallinen, vaikka vihasinkin sitä.

Pelotti, en uskaltanut lähteä kammarista ja mennä ulos katsomaan, mitä oli tapahtunut. Olin juuri ollut onnellinen vaaleanpunaisen taloni pihalla, hienossa vaaleanpunaisessa mekossa. Kirjoitin sen paperiin, niin olihan se ollut totta.

Äiti soitti ambulanssin. Tieharju sijaitsi syvällä Pielaveden metsässä, ja ambulanssi tulisi kauempaa kirkonkylältä, sen tulo kestäisi kauan. Niin kauan, ettei hermostunut ja lievästi

paniikissa oleva äitini malttanut odottaa isän päästä vuotaneen verilammikon äärellä. Äiti soitti myös Erkille, isän parhaalle kaverille, joka oli vanhempiansa luona naapurissa. Erkki saapui vanhalla Mersullaan, lähdettiin ambulanssia vastaan. Erkistä en koskaan pitänyt. Isä ja Erkki soittivat ja lauloivat noina aikoina paljon yhdessä. Heillä oli bändikin, jonka nimi oli Töröhuulet tai jotain yhtä typerää. He esiintyivät vanhalla kansakoulullaan joka syksy järjestettävissä hirvipeijaisissa, jossa heitettiin saapasta kilpaa, tanssittiin letkajenkkaa, paistettiin muurinpohjalettuja ja myytiin arpoja.

Isältä murtui käsi, ja hän sai tikit otsaan. Hän rakensi sinä kesänä vielä veneen yhdellä kädellä. Olin apuna, kun hän tarvitsi toista kättä.

Vene oli ruma ja ruskea, ja sen kylkeen isä kirjoitti kultaisilla kirjaimilla ”Unelma”.

III

Kiitän muistooni sisältyvää pelkoa. Muistan sen niin selvästi. Sen, kuinka eläydyin työhöni ja kuinka kaikki piirustuksessani oli *totta*. Työskentely ei eroa tämän hetken työskentelystäni parhaimmillaan juuri ollenkaan. Toiveet ja haaveet liittyvät uusiin ja erilaisiin asioihin, mutta parhaimmillaan, oikean mielentilan saavutettuani, työskentely on juuri tuollaista. Haaveilua, joka tuntuu todelta.

Lapsena rakastin piirtämistä. Nyt rakastan sitä taas. Kasvoin taiteilijaksi aikuisiällä, kohdattuani elämänvaiheen, jollaiseen en tahdo enää joutua. Elämänvaihe oli jotain mitä voi sanoa ongelmaksi ilman lainausmerkkejä. Sen jälkeen tajusin, että ei ole järkevää tehdä päätoimisesti asioita, joista en nauti. Se on tärkeää esimerkiksi siitä syystä, että lapseni saa kasvaa kotiin, jossa aikuinen toteuttaa itseään ja siten nauttii elämästään. Tämän mukana tulevat ”ongelmat” ovat sivuseikkoja, jotka täytyy hyväksyä. Niiden kanssa täytyy oppia elämään.

Tekninen vaikeus teoksen toteuttamisessa ei ole ongelma. Henkinen vaikeus teoksen toteuttamisessa kertoo siitä, että työtä täytyy kehittää eteenpäin.

Nyt ymmärrän paremmin tuota kuvataideakatemiasta joskus valmistunutta maalaria, joka kirjoitti teokseensa ”your art is not my problem”. Ei maalaukseen tarvitse vangita sitä kaikkea

tuskaa, jota olen kokenut. Voin vapauttaa siihen ajatuksia, haaveita, elämäni tärkeitä teemoja. Tällä hetkellä työstämäni teos on ikään kuin kirjoitettu abstrakti maalaus. Olen kirjoittanut siihen oman kuvani, muiden kautta, käyttäen tuhansia viivoja.

Mirva Niskanen

LIITE 4

